

Mark Kogoj

DOI: 10.2478/cmc-2024-0029

STRATEŠKA KULTURA IN VEDENJE ZDA V RUSKO-UKRAJINSKEM KONFLIKTU

STRATEGIC CULTURE AND THE U.S. ENGAGEMENT IN THE RUSSIA- UKRAINE CONFLICT

Povzetek Članek obravnava strateško kulturo ter vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu med februarjem 2014 in septembrom 2024. Identificirani in preučeni so tradicionalni elementi ameriške strateške kulture: ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti), liberalna filozofska tradicija, internacionalistična zunanja politika, vloga Nata in strategija posrednega nastopanja, vloga javnega mnenja in vpliv protestantske etike ter tehnološki fetišizem. Tradicionalni elementi ameriške strateške kulture se odražajo na vedenju ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu ter ga tako pojasnjujejo. Vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu potrjuje vzorec kontinuitete znotraj ameriške strateške kulture.

Ključne besede *Strateška kultura, ameriška strateška kultura, rusko-ukrajinski konflikt, vedenje držav.*

Abstract The paper examines the strategic culture and the U.S. engagement in the Russia-Ukraine conflict between February 2014 and September 2024. It identifies and examines traditional elements of American strategic culture, such as the idea of American exceptionalism, the liberal philosophical tradition, internationalist foreign policy, the role of NATO and the strategy of indirect engagement, the role of public opinion and the influence of the Protestant ethic, and technical fetishism. Traditional elements of American strategic culture are reflected in and explain US behavior in the Russia-Ukraine conflict. The US behavior in the Russia-Ukraine conflict confirms the pattern of continuity within the US strategic culture.

Key words *Strategic culture, American strategic culture, Russia-Ukraine conflict, behaviour of states.*

Uvod Po dveh letih in pol od vsesplošne kopenske, zračne in pomorske – ofenzive Ruske federacije (RF) na Ukrajino, ki je rusko-ukrajinski oboroženi konflikt¹ dvignila na raven prave, konvencionalne vojne², slednji še vedno ni videti konca. Nasprotno, pogajalska izhodišča neposredno vpletenih strani – RF in Ukrajine – so si povsem nasprotna, kar onemogoča resna pogajanja. S trajanjem oboroženega konflikta pa ostaja odprto tudi vprašanje možne neposredne vojaške konfrontacije med velikima vojaškima silama, RF in ZDA, ki sta neposredno ter posredno vpleteni. Odnosi med ZDA in RF so od februarja 2022 vse bolj konfrontacijski, mednarodna skupnost pa skladno s tem vedno bolj blokovsko razdeljena, kot je bilo to značilno za hladno vojno. V iskanju rešitve za rusko-ukrajinski konflikt si mednarodna znanstvenoraziskovalna skupnost prizadeva osvetliti konflikt iz različnih varnostnih perspektiv ali paradigem. Ugotovitve avtorjev, kot so Johnston (1995b), Desch (1998), Gray (2003), Glenn (2009), Johnson, Kartchner in Larsen (2009) ter Bloomfield (2012) utemeljujejo pojasnjevalno vrednost koncepta strateške kulture, ki predstavlja alternativo realistični teoriji o varnosti v mednarodnih odnosih. V primerjavi z realizmom, ki kot značilna pozitivistična teorija vedenje držav obravnava izključno kot posledico racionalnega razmišljanja in materialnih dejavnikov (vojaške in ekonomske moči), je strateška kultura izrazito interpretativen koncept, ki pri pojasnjevanju vedenja držav izpostavlja širok spekter elementov ali dejavnikov, kot so ideje, pogledi, simboli, miti, zakanje, interesi, zgodovinske izkušnje, tradicije, vzorci vedenja in kulturne norme. Gre za razširitev pojasnjevalnega spektra vedenja držav, in to ne z zanikanjem (izključevanjem) realističnih predpostavk, temveč z umeščanjem slednjih v širši, kulturnozgodovinski kontekst. Pojasnjevanje vedenja držav skozi prizmo strateške kulture prispeva k celostnemu razumevanju oboroženih konfliktov. Dobro leto po objavi članka o strateški kulturi RF in njenem vedenju v rusko-ukrajinskem konfliktu je smiselno skozi prizmo strateške kulture proučiti tudi vedenje druge, sicer posredno vpletene vojaške velesile – ZDA, ki odločujoče vpliva na potek konflikta.

Strateška kultura se je kot termin prvič pojavila leta 1977. Uvedel ga je Jack Snyder v poročilu ameriškega »think-tank«³ RAND, v katerem je prepoznal razhajanja med ameriško in sovjetsko jedrsko doktrino. Snyder (1977) je strateško kulturo obravnaval kot vsoto idej, pogojenih čustvenih odzivov in vzorcev običajnega vedenja, ki so jih člani nacionalne strateške skupnosti pridobili z učenjem ali imitacijo. Johnston (1995a, str. 5) strateško kulturo retrospektivno razdeli v tri generacije. Prva, ki se pojavi v zgodnjih osemdesetih letih, obravnava vedenje držav kot sestavni del strateške kulture in tako poskuša razložiti razhajanja med sovjetskimi ter ameriškimi pogledi na strategijo. Druga se pojavi sredi osemdesetih let in obravnava velesili iz marksistične, Gramscijeve perspektive. Tretja, ki se pojavi v devetdesetih letih, temelji na pozitivističnem pristopu in strateško kulturo (neodvisno spremenljivko) ločuje od vedenja (odvisne spremenljivke). Raziskave, ki so nastale po Johnstonovi

¹ Ta se je začel februarja 2014 z rusko zasedbo Krima in izbruhom spopadov v Donbasu.

² S terminom konvencionalna vojna je mišljen tip oboroženega konflikta, ki presega le hibridno vojskovanje, značilno za obdobje 2014–2022, vključuje spopade na izoblikovanih frontnih linijah ter uporabo konvencionalne oborožitve. Z uporabo termina nikakor ni mišljeno kakršnokoli namigovanje, da vpleteni akterji delujejo skladno s konvencijami mednarodnega vojnega prava.

kategorizaciji, znanstvenoraziskovalna skupnost obravnava kot četrto generacijo, ki bodisi razvija svojevrstne raziskovalne modele ali izhaja iz pristopov predhodnih generacij (Meyer, 2006, str. 15–19; Toje, 2008, str. 15–19; Uz Zaman, 2009).

1 TEORETIČNI KONCEPTUALNI OKVIR IN METODOLOGIJA

Članek konceptualno temelji na izhodiščih prve generacije strateške kulture, katere najprepoznavnejši predstavnik je Gray. Ta trdi, da je strateška kultura lahko zasnovana le kot kontekst, ki obkroža in daje pomen strateškemu vedenju (angl. *strategic behaviour*) (Gray, 1999, str. 51). Strateška kultura oblikuje kontekst vedenja in je hkrati njegov sestavni del. Gray trdi (prav tam), da je človek opredeljen s kulturo, ki vpliva na vsakršno strateško vedenje. Posledično je tudi vsakršno akterjevo vedenje posledica kulturne ekspresije, saj se nihče ne more izvzeti iz kulturnega konteksta (Grey, 1999). Enako velja tudi za politične elite, ki so nezavedno in s procesom učenja podvržene družbeni socializaciji (Gray, 1999, str. 49–69; Meyer, 2006, str. 15–19; Toje, 2008, str. 15–19; Uz Zaman, 2009).

V članku je strateška kultura obravnavana kot skupek prevladujočih idej, pogledov, simbolov, mitov, zaznav in norm vedenja na obrambno-varnostnem področju, ki so posledica zgodovinskih izkušenj in geografskega položaja ter so v nekem časovno opredeljenem obdobju značilni za neko državo. Politične elite so nosilke strateške kulture, ki so s procesom socializacije prevzele in ponotranjile obrambno-varnostne norme³ ter druge elemente, ki so značilni za neko strateško kulturo. To se jasno kaže v njihovih pogledih, izjavah in trditvah. Sistem norm, zasidranih v strateški kulturi, pa vpliva na odločitve političnih elit. Namen članka je odpreti novo dimenzijo v konfliktologiji s proučevanjem vedenja ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu ter njegovim pojasnjevanjem s strateško kulturo. Članek bo sledil raziskovalnemu vprašanju, ali se tradicionalni elementi ameriške strateške kulture odražajo na vedenju ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu in tako potrjujejo vzorec kontinuitete v ameriški strateški kulturi.

V članku je uporabljen večmetodni pristop ali triangulacija. Članek je študija primera ameriške strateške kulture in vedenja ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu. Elementi strateške kulture so identificirani in preučeni na podlagi analize in sinteze predhodnih raziskav na temo ameriške strateške kulture, ki je dostopna v sekundarnih virih ter historicistične metode – sekvenčnega nizanja in obravnave zgodovinskih dejstev, dostopnih v sekundarnih virih. Tradicionalni elementi ameriške strateške kulture so bili izbrani na podlagi njihove pomembnosti z vidika vedenja ZDA v obravnavanem oboroženem konfliktu⁴. Izbrani so bili tako, da kar v največjem mogočem obsegu pojasnijo vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu in skladno z raziskovalnimi omejitvami. Preučevanje vedenja ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu temelji na

³ Gre za norme, ki se nanašajo na obrambni in varnostni vidik vedenja držav.

⁴ Poleg elementov, ki so obravnavani v posameznih podpoglavjih, med tradicionalne elemente ameriške strateške kulture spada tudi t.i. legalni pragmatizem (*legal pragmatism*), ki predstavlja ambivalenten, dvoličen odnos ZDA do spoštovanja mednarodnega prava (Farrell, 2005, str. 9).

analizi vsebine primarnih virov, kot so govori visokih političnih predstavnikov, dostopni na uradnih vladnih spletnih straneh ali v prepoznavnih medijih ter v nekaterih primerih na podlagi sekundarnih virov. Poleg tega so pri preučevanju elementov strateške kulture kot tudi vedenja ZDA uporabljene družboslovne metode interpretacije, generalizacije in kontekstualizacije. Raziskava je časovno omejena na dogodke, ki so se zgodili do 25. septembra 2024.

2 IDEJA O AMERIŠKI IZVZETOSTI (IZJEMNOSTI) IN LIBERALNA FILOZOFSKA TRADICIJA

Najstarejši in najprepoznavnejši pojem, ki opredeljuje ameriško identiteto ter je hkrati eden izmed temeljnih elementov sodobne strateške kulture ZDA je t. i. ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) (angl. *American exceptionalism*). Skladno z Montenom (2005, str. 119) se politična identiteta ZDA na zunanjepolitičnem področju izraža primarno prek ideje o ameriški izvzetosti (izjemnosti). Madsen (1998, str. 1–3) ideji o ameriški izvzetosti (izjemnosti) pripisuje zelo velik, dominanten pomen pri oblikovanju strateške kulture ZDA, saj trdi, da je ta ideja vplivala na prav vsako obdobje zgodovine ZDA. Američani se zavedajo, da je zgodovina njihove države svojevrstna, bistveno krajša ter drugačna od zgodovin evropskih in drugih tradicionalnih držav. Ameriška nacionalna identiteta namreč ne temelji na etnični pripadnosti, jeziku, rasi ali dolgi skupni zgodovini, temveč na enotnosti, ki je posledica skupnih prepričanj glede univerzalnih idej in načel, ki izvirajo iz obdobja vzpostavitve ZDA. Med te univerzalne ideje in načela – »proizvode« razsvetljske politične filozofije spadajo svoboda, enakopravnost, demokracija, ustavnost, liberalizem, individualizem ter omejena oblast (prav tam) (Madsen, 1998; McCricken, 2003, str. 8; Kristol, 2013, str. 100; Restad, 2015, str. 5–6). Osrednjemu pomenu, ki ga imajo v strateški kulturi ZDA omenjeni razsvetljski koncepti botruje tudi izjava nekdanjega predsednika Obame. Ta je leta 2011 povedal: »Možno je, da imamo različne poglede na politiko, vendar vsi verjamemo v pravice, ki jih zagotavlja ustava. Možno je, da imamo različna mnenja, vendar vsi verjamemo v isto obljubo, ki pravi, da so ZDA prostor, v katerem ti lahko uspe, če se potrudiš. Imamo različne korenine, vendar vsi verjamemo v iste sanje, da je to država, kjer je vse mogoče. Ne glede na to, kdo si. Ne glede na to, od kod prihajaš« (Obama, 2011).

Restad (2015, str. 2–3) trdi, da ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) predstavlja pomenljiv način opredelitve izmuzljive ameriške identitete. Če izhajamo iz te trditve, koncept ameriške izvzetosti (izjemnosti) sestoji iz treh bistvenih idej, ki pojasnjujejo ameriško samozaznavo lastne vloge v svetu, predstavljajo različne vidike samozaznave zgodovinske vloge ZDA ter na podlagi tega različna zunanjepolitična vodila. Omenjene tri ideje ali vidiki so:

- ZDA se razlikujejo od preostalega »starega« sveta;
- ZDA imajo posebno in unikatno vlogo v svetovni zgodovini;
- ZDA bodo prestale »zgodovinski preizkus« v nasprotju s prepričanjem, da vse velike sile prej ali slej propadejo (prav tam).

Poleg tega imajo ti trije vidiki ideje o ameriški izvzetosti (izjemnosti) pomembne implikacije tudi na to, kako ZDA zaznavajo druge države. Prvi vidik Restad (2015, str. 3) označi kot »razliko«, Shafer (1991, str. V) pa kot »idejo, da so se ZDA vzpostavile in razvile na drugačen, svojevrsten način ter morajo posledično biti obravnavane na drugačen, svojevrsten način – v okviru lastnega konteksta«. ZDA so bile namreč vzpostavljene in so se razvile iz idej ter prepričanj razsvetljenstva. Skladno s tem ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) ne predstavlja objektivne resnice, temveč samozaznavo ali samopodobo, ki je tako specifična, da ne le obravnava ZDA kot različne od drugih držav, temveč celo kot še bolj unikatne ter boljše od drugih držav (McCrisken, 2003, str. 8). Strateška kultura ZDA namreč odraža trdno vero v ideje kot so »življenje, svoboda ter zasledovanje sreče«, ki jih opredeljuje že Deklaracija o neodvisnosti iz leta 1776, ter samozaznavo ZDA kot bolj demokratičnih, odprtih in dinamičnih od preostalih držav. Ameriška družba, naj bi v nasprotju s »staro Evropo«, z družbeno–razrednim sistemom, temeljila na enakopravnosti in enakih možnostih za vse. ZDA sebe vidijo kot del novega sveta, ki je bil ustvarjen z namenom, da »regenerira starega«. Skladno s tovrstnim prepričanjem vzpostavitev ZDA – kot nove in svojevrstne politične entitete pomeni začetek novega obdobja v svetovni zgodovini. Drugi vidik je mogoče opredeliti kot misijo ali premiso, ki ZDA nalaga posebno poslanstvo v svetovni zgodovini. Strateška kultura ZDA namreč izhaja iz specifičnega pojmovanja nacionalnega poslanstva, ki se v zunanji politiki kaže kot prepričanje, da so Američani »izbran narod«, ki ga vodi »posebna božja previdnost« (angl. *God's special providence*), da dokaže, da so demokratične vrednote in institucije uresničljive (Monten, 2005, str. 119). To »posebno poslanstvo« pa že od same razglasitve neodvisnosti leta 1776 ZDA nalaga naloge, kot so promocija ZDA kot idealnega modela države v mednarodni skupnosti, promocija ameriškega voditeljstva (angl. *leadership*) ter širjenje ameriških idej in vrednot. Tretji vidik predstavlja samopodoba ZDA kot velike sile ali velesile. Prepričanje, da ZDA lahko prestanejo »zgodovinski preizkus« in se izognejo usodi preteklih velikih imperijev, ki so propadli, povezuje idejo ameriške izvzetosti (izjemnosti) z nenehno rastjo ali širitvijo države (Madsen, 1998; McCrisken, 2003, str. 8; Kristol, 2013, str. 100; Restad, 2015, str. 5–6). Omenjeno prepričanje je dobilo dodaten zagon po koncu hladne vojne in z razpadom Sovjetske zveze (SZ), s čimer naj bi ZDA dokazale, da so »izbrana država, ki bo vodila druge proti t. i. koncu zgodovine (angl. *End of History*), ki ga je opredelil priznani ameriški liberalistični politolog Fukuyama (1992).

Zgodovina ZDA je potekala vzporedno z razvojem liberalne demokracije, zaradi česar tudi ni mogoče govoriti o razvoju strateške kulture ZDA brez obravnave razsvetljenskih, liberalno-demokratičnih idej. ZDA so namreč produkt razsvetljenske filozofije. Liberalna filozofska tradicija pa je v primerjavi z drugimi, razvitimi, liberalno-demokratičnimi državami nesorazmerno globoko zakoreninjena v strateški kulturi ZDA (Dueck, 2006, str. 21). T. i. klasični liberalni nazor (angl. *liberal creed*) ali ameriški nazor (angl. *American creed*) izpostavlja pomen svobode, enakih pravic, vladavine večine, napredka, zasebnega gospodarstva, vladavine prava in strogega omejevanja moči države (Dueck, 2006, str. 21). Liberalna filozofija, ki je bila

ideološka podlaga upora proti britanskemu imperiju ter Deklaracije o neodvisnosti, se je skozi čas ohranila in razvijala ter uživa ideološki monopol v ameriški družbi (prav tam). Čeprav je vse prej kot enotna, nima resnih konkurenčnih ideologij, ki bi utegnile ogroziti njeno izrazito prevlado v ameriški družbi (Bailyn, 1992; Dueck, 2006, str. 21–22).

Ameriška liberalna tradicija je le ena izmed vej širše, transnacionalne liberalne tradicije, katere zgodovinski utemeljitelji so Thomas Paine, Immanuel Kant, Richard Cobden in Woodrow Wilson. Liberalna filozofska tradicija v primerjavi z realistično predpostavlja, da je izhod iz neskončnega cikla konfliktov, vojn in neprestanega uravnoteževanja moči mogoč (Dueck, 2006, str. 22). Liberalizem trdi, da so demokratične države že po naravi manj agresivne od avtoritarnih. Demokracija spodbuja trgovino, trgovina pa mir. Vendar gre ameriški liberalni nazor še dlje. Skladno z njim naj bi bile ZDA ustanovljene na podlagi upanja ali vere v vzpostavitev nove, liberalne ureditve sveta. Tega naj bi zaznamovali mir, napredek, republikanska oblika vladavine, trgovina, svoboda in vladavina prava. Ameriški liberalni nazor predstavlja zavestno zavračanje evropske politične ureditve iz 18. in 19. stoletja, ki so jo zaznamovali vojne, militarizmi, avtokracije in politika uravnoteževanja moči. ZDA sebe zaznavajo kot moralno in politično naprednejše od evropskih držav. Podobno kot eden izmed vidikov ideje o ameriški izvzetosti (izjemnosti) tudi ameriška liberalna filozofska tradicija dodeljuje ZDA posebno poslanstvo v mednarodni skupnosti. Skladno z ameriškim liberalnim nazorom se bodo tradicionalne liberalne ideje razširile prek meja ZDA ter ustvarile bolj odprt in miren mednarodni sistem, pri čemer so ZDA ključni akter, ki bo mednarodne odnose popeljal na novo raven (Hunt, 1987, str. 17–18; Brown, Lynn-Jones in Miller, 1996; Demirkol, 2021, str. 1–17).

Izhajajoč iz ideje o ameriški izvzetosti (izjemnosti) in liberalne filozofske tradicije, je promocija liberalne mednarodne ureditve glavni cilj velike strategije ZDA, že od same vzpostavitve države. Glede na raven vpliva liberalne filozofske tradicije na vedenje držav v mednarodni skupnosti so ZDA prve in brez ekvivalenta. Mednarodni sistem, ki temelji na liberalizmu in v katerem demokratične države v miru med seboj trgujejo na prostem trgu, je za politične elite ZDA že sam po sebi dovolj veličasten dosežek, ki bi upravičili poslanstvo ZDA. Liberalni mednarodni sistem pa seveda prinaša tudi bolj oprijemljive koristi za ZDA, kot so povečanje njihovega vpliva, gospodarske blaginje in varnosti. Po 2. svetovni vojni so ZDA postale vojaška velesila liberalno-demokracičnega bloka, njihovo primarno poslanstvo pa obramba sveta pred grožnjo sovjetskega komunizma. Skladno z omenjenim poslanstvom so ZDA med hladno vojno postale najpomembnejši varnostni akter v Evropi, ki je z vojaško prisotnostjo na celini branil Zahodne evropske liberalne demokracije pred morebitno vojaško agresijo SZ. Navkljub dejstvu, da ZDA promovirajo svoje nacionalne interese po svetu tako, kot to predvideva realizem, ameriški liberalizem temelji na zavračanju realistične predpostavke o uravnoteževanja moči v mednarodnem sistemu (Crabb, 1989, str. 3; McDougall, 1997, str. 36–37, 59–75, 117–118; Kegan, 2004; Dueck, 2006, str. 22–23; Demirkol, 2021, str. 7)

Predpostavki ideje o ameriški izvzetosti (izjemnosti) in liberalne filozofske tradicije, skladno s katerima imajo ZDA posebno, unikatno vlogo v svetovni zgodovini ter so bile ustanovljene na podlagi upanja ali vere v vzpostavitev nove, liberalne ureditve sveta, nalogata slednjim posebno poslanstvo v mednarodni skupnosti. To se odraža v »dolžnostih«, torej promociji, širjenju in obrambi demokracije ter liberalne ureditve mednarodnega sistema. Ta predstavlja vplivno sfero ZDA, ki je po obsegu globalna. In prav v omenjenem kontekstu je treba obravnavati tudi vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu. ZDA namreč obravnavajo Ukrajino kot državo, ki si že od vzpostavitve leta 1991 prizadeva postati Zahodna liberalna demokracija in se dokončno otresti geopolitičnega vpliva RF. Pogledu botruje izjava predsednika Bidena ob začetku vsesplošne invazije RF na Ukrajino: »Ukrajinci so v tridesetih letih neodvisnosti že večkrat pokazali, da ne bodo dopuščali nikomur, da bi njihovo državo popeljal nazaj« (The White House, 2022). Skladno s predpostavkami liberalne filozofske tradicije predstavlja rusko-ukrajinski konflikt spopad med neagresivno državo, ki se je odločila za demokratično tranzicijo – Ukrajino – ter agresivno avtoritarno diktaturo – RF. Biden (The White House, 2022) trdi, da je »Putin agresor, da je on izbral to vojno in da bo njegova država tista, ki bo nosila njene posledice«. V istem govoru nadaljuje, da bo »v spopadu med demokracijo in avtokracijo, med suverenostjo in podjarmljenostjo zmagala svoboda. Bog blagoslovi prebivalstvo svobodne in demokratične Ukrajine«.

Od ruske priključitve krimskega polotoka in izbruha vojne v Donbasu leta 2014 so ZDA glavna podpornica Ukrajine v obliki vojaške pomoči⁵. Tovrstni posredni obrambno-varnostni angažma⁶ ZDA ni samoumeven, temveč odraža idejo o ameriški izvzetosti (izjemnosti), ki preživetje ZDA povezuje s potrebo po nenehni »rasti države« in širjenju njenega vpliva. Rast države in njenega vpliva v praksi pomeni širjenje demokracije ter posledično tudi liberalne ureditve mednarodnega sistema v regije sveta ali države, ki skladno s pogledi ameriških političnih elit še ne veljajo za demokratične ali so v procesu demokratične tranzicije. Te države, se običajno nahajajo v vplivnih sferah drugih velikih sil, kot sta RF in Ljudska republika Kitajska (LRK). Prehodi držav iz ene vplivne sfere v drugo pa so pogosto konfliktni⁷. Prav tak primer predstavlja tudi rusko-ukrajinski konflikt. V Ukrajini, ki je že od leta 1991 v procesu demokratične tranzicije se je v zadnjih dvajsetih letih odvijal notranjepolitični boj za oblast med podporniki integracije z Zahodom ter tistimi, ki so si prizadevali, da država ostane v vplivni sferi RF. V okviru omenjenega notranjepolitičnega spopada, ki je vrhunec dosegel leta 2014, s strmoglavljenjem proruskega predsednika Janukoviča, rusko priključitvijo Krima in izbruhom spopadov v Donbasu, so ZDA odkrito podpirale podpornike integracije Ukrajine

⁵ ZDA niso edina država, ki zagotavlja vojaško pomoč Ukrajini. Vojaško jo podpirajo tudi članice EU in Nata ter nekatere druge države.

⁶ Termin se nikakor ne nanaša na moralno vrednotenje vedenja ZDA ali kakršnokoli predpostavlanje, da je neko vedenje »obrambne narave«, temveč gre za dejavnosti, ki se izvajajo prek obrambnega in varnostnega sistema.

⁷ To še posebej velja za postsovjetski prostor ter širšo vplivno sfero nekdanje SZ. Slednja je med hladno vojno zaradi nestrinjanja z notranjepolitičnimi dogajanjem v drugih državah vojaško intervenirala na Madžarskem, Češkoslovaškem in v Afganistanu, RF pa je pred Ukrajino vojaško intervenirala v čečenskih vojnah, Gruziji ter Siriji.

z Zahodom⁸. Temu je RF odločno nasprotovala in nemudoma po izgubi vpliva v ukrajinski notranji politiki sprožila oboroženi konflikt, preden bi Ukrajina sploh lahko začela integracijo z Zahodnimi institucijami. Od začetka rusko-ukrajinskega konflikta ZDA s strategijo posrednega nastopanja skladno s »posebnimi poslanstvi« ameriške strateške kulture »branijo« širitev liberalne demokracije prek podpore odločitvi Ukrajine, da bo kot suverena država prešla iz ruske v evroatlantsko vplivno sfero in postala del Zahoda (Congressional research service, 2021, str. 32–33, 39–40; Britannica, 2024; Masters in Merrow, 2024; U.S. Department of State, 2024b).

Razumevanje rusko-ukrajinskega konflikta v kontekstu geopolitičnega spopada velikih sil, RF in ZDA, za njuni vplivni sferi se odraža v številnih izjavah ameriških visokih političnih predstavnikov. Ti nenehno utemnjujejo pravico Ukrajine do ohranitve ozemeljske celovitosti in samoobrambe ter dolžnost ZDA, da ji pri tem pomaga, na podlagi temeljnih vrednot liberalne filozofske tradicije, kot so mir, suverenost, demokratičnost, pravica do samoodločbe, gospodarske koristi ter spoštovanje mednarodnega prava. Že nekdanji predsednik Obama je 3. marca 2014 izjavil, da je »svet enoten glede stališča, da je RF z aneksijo Krima prekršila suverenost Ukrajine« (Wozniak, 2016, str. 92–93). V obdobju Trumpove administracije, je julija 2018 tedanji ameriški minister za zunanje zadeve Pompeo osnoval t. i. krimsko deklaracijo (angl. *Crimea declaration*). S to so se ZDA zavezale, da ne bodo priznavale ruske suverenosti nad krimskim polotokom, ki je bil zavzet s silo in v nasprotju z mednarodnim pravom (U.S. Department of State, 2018). Neposredno po sprožitvi vsesplošne vojaške invazije na Ukrajino je predsednik Biden izjavil, da je razlog zanj »Putinova ambicija po ponovni vzpostavitvi nakdanje SZ« (The White House, 2022). Izjava neposredno potrjuje predmet spora, in sicer geopolitični vpliv v vzhodni Evropi, kamor spada tudi Ukrajina. Ob skorajšnji prvi obletnici eskalacije rusko-ukrajinskega konflikta je Biden v Varšavi, ob izpostavljanju uspešnosti Ukrajine pri obrambi pred rusko agresijo izjavil, da »ni le Ukrajina tista, ki je bila pred letom na preizkušnji, temveč tudi Evropa, ZDA, Nato ter vse preostale demokracije sveta«. Njegove besede potrjujejo, da ZDA dojemajo konflikt v bipolarnem smislu – spopadom med liberalno-demokratičnim svetom ter avtokratsko RF, kar je bilo značilno za hladno vojno. Del govora je sklenil s trditvijo, da »diktator, ki želi obnoviti svoj imperij, ne bo nikoli izbrisal ljubezni ljudi do svobode, brutalnost ne bo omajala volje svobodnih ljudi, Ukrajina nikoli ne bo pomenila zmage za Rusijo« (The White House, 2023). Tudi ameriški obrambni minister Lloyd Austin je ob obisku ukrajinskega predsednika Zelenskega na Nacionalni obrambni univerzi (*National defense university*) v Washingtonu govor začel s poudarjanjem načel liberalne demokracije. »Gospod predsednik, vi ste živ dokaz, da lahko vodstvo ene same osebe pomaga poenotiti demokracije, ki so v stiski, navdihne svobodni svet in spremeni tok zgodovine. Gospod predsednik, ukrajinski boj za svobodo je eden od velikih ciljev našega časa. ZDA vam ponosno stojijo ob strani« (U.S. Department of Defense, 2023b).

⁸ Ameriška podpora ukrajinskim političnim strankam in gibanjem je vključevala tudi tiste s skrajno desno, nacionalistično ali protirusko ideologijo.

ZDA so skladno z njihovim »posebnim poslanstvom«, ki jim ju nalagata ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) ter liberalna filozofska tradicija »dolžne braniti« Ukrajino, ali natančneje, pomagati pri izgradnji obrambnih zmogljivosti slednje, ki bodo omogočale učinkovito odvrčanje agresije nedemokratske, avtoritarne RF in ponovno osvojitve okupiranega ozemlja. S posredno podporo Ukrajini ZDA ne branijo le širjenja demokracije, temveč tudi uveljavitev (ohranitev) liberalne ureditve mednarodnega sistema. Skladno s prepričanju, ki prevladujejo med ameriškimi političnimi elitami, zaščita liberalne mednarodne ureditve neposredno prispeva k varnosti in gospodarski blaginji ZDA. Slednje lahko namreč uživajo kar največjo mogočo stopnjo varnosti le, če so kot edina gospodarska in vojaška velesila (v sistemskem smislu) postavljene v samo središče globalnega mednarodnega sistema, ki je liberalen. Temu botrujeta Bidenovi izjavi. »Agresija RF ne more ostati brez odgovora, če bi se to zgodilo, bi bile posledice za ZDA veliko hujše. Putinova dejanja razkrivajo njegovo zlovesčo vizijo prihodnosti našega sveta, v katerem si države s silo vzamejo, kar hočejo« (The White House, 2022).

Podobno trdita tudi ameriški zunanji minister Anthony Blinken in obrambni minister Austin. Blinken je na Češkem maja 2024 izjavil: »Vemo, da če ruska agresija ostane nekaznovana, se ta ne bo ustavila v Ukrajini. Drugi potencialni agresorji v drugih predelih sveta bodo začeli razmišljati o novih agresijah. Z nadaljnjo krepitvijo Ukrajine in našo odločnostjo, da zagotovimo, da se bo ta lahko učinkovito branila, krepimo tudi varnost ZDA, Evrope in svobodnih držav po vsem svetu« (U.S. Department of State, 2024a). Medtem ko Austin (U.S. Department of Defense, 2023a) v govoru na Konferenci o obrambno-industrijskem kompleksu Ukrajine v Washingtonu izjavi, da se bo »ves denar, ki ga ZDA namenjajo obrambi Ukrajine, povrnil z naložbami v ameriška delovna mesta ter z naložbami v ameriško varnost«. Poleg tega trdi, da je »Ukrajina zelo pomembna za ameriško kot tudi svetovno varnost v 21. stoletju«. K temu doda, da bodo »ZDA varnejše, če se bodo uprle Putinovi agresivni Rusiji in zavzemale za temeljne demokratične vrednote« (U.S. Department of Defense, 2023b). Vzporedno z varnostnimi in gospodarskimi koristmi pa ohranitev položaja vojaške in gospodarske velesile v liberalni ureditvi mednarodnega sistema, ki temelji na ameriškem unilateralizmu, za ameriške politične elite in javnost predstavlja potrditev, da so ZDA prestale zgodovinski preizkus ter se v nasprotju z drugimi, propadlimi, velikimi silami, ohranile.

3 INTERNACIONALISTIČNA ZUNANJA POLITIKA, NATO IN STRATEGIJA POSREDNEGA NASTOPANJA

Dejavniki kot so geografski položaj ZDA, odsotnost agresivnih, ekspanzionističnih držav na severnoameriškem kontinentu, ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) in liberalna filozofska tradicija so se odrazili na prvotni zunanjepolitični usmerjenosti ZDA, ki je bila do začetka 20. stoletja izrazito izolacionistična. Theodore Roosevelt⁹

⁹ V funkciji predsednika države od leta 1901 do 1909.

in Woodrow Wilson¹⁰ veljata za kulturni ikoni, ki poosebljata transformacijo zunanje politike ZDA iz izolacionistične v internacionalistično. Omenjena sprememba v zunanjepolitični orientaciji predstavlja prehod ZDA z ravni regionalne sile na raven velike sile ali velesile (Walker, 2007, str. 747).

Pojem internacionalizma je abstrakten in posledično obsega veliko različnih definicij. Spletni slovar Merriam-Webster (2024) internacionalizem opredeli kot mednarodni značaj, načela, interese ter pogled – politiko sodelovanja med narodi ali vero v tovrstno politiko. White (1989, str. 146) pojem opredeli kot misel, ki je naklonjena vpletanju ZDA v svet prek trajnih zavezništev, formalnega trgovanja, pomoči ter kulturnih in vojaških zavez. Medtem ko Continetti (2024) internacionalizem opredeli kot konkretno prakso, ki so jo ZDA izvajale med hladno vojno, da bi se zoperstavile SZ ali z besedami J. F. Kennedyja »da bi zagotovili preživetje in uspeh svobode«. V času Wilsonove administracije so ZDA izvedle največ vojaških intervencij v zgodovini ZDA. Anthony (2008, str. 239) trdi, da so bili glavni nameni teh intervencij odstranitve z vidika ZDA nedemokratskih oblasti v državah tedanjega tretjega sveta. Kljub temu je do največjega razmaha ameriškega internacionalizma prišlo po 2. svetovni vojni. Filozofija predsednika Wilsona, ki je na različne načine pomembno vplivala na zunanjo politiko ZDA od 1. svetovne vojne naprej, je vplivala tudi na F. D. Roosevelta. Ta velja za idejnega ustanovitelja OZN. Z začetkom hladne vojne so ZDA postale glavni globalni akter zagotavljanja varnosti pred sovjetskim komunizmom. Še posebej v Evropi, kjer so bile vojske tradicionalnih vojaških sil bodisi uničene ali izčrpane zaradi 2. svetovne vojne. Trumanova doktrina, ki se je prvič udejanjila leta 1947 z vojaško in gospodarsko pomočjo Grčiji in Turčiji v njunem notranjepolitičnem boju zoper komunistične sile, predstavlja ključen mejnik v internacionalistični zunanji politiki ZDA. Doktrina je namreč vzpostavila normo strateške kulture ZDA, ki temelji na vpletanju v regionalne oborožene konflikte in druge tipe varnostnih kriz s strategijo posrednega nastopanja, kar predstavlja alternativo izključno neposrednim vojaškim intervencijam. Trumanovi doktrini je sledil t. i. Marshallov načrt (angl. *Marshall Plan*), ki je obsegal gospodarsko pomoč evropskim demokracijam. Z ustanovitvijo Nata pa je leta 1949 prišlo do institucionalizacije internacionalistične zunanje politike ZDA v evroatlantskem prostoru. Internacionalizem od vzpostavitve Nata predstavlja osnovo zavezniških odnosov med evropskimi demokracijami in ZDA. Poleg varnostnih zavez v okviru Nata so ZDA med hladno vojno v kontekstu internacionalistične zunanje politike vzpostavile zavezniške odnose tudi z drugimi liberalnodemokratskimi državami, kot so Japonska, Južna Koreja, Avstralija, Nova Zelandija, Filipini in Tajvan (v smislu varnostnih zavez). ZDA so med hladno vojno prek strategij posrednega nastopanja in neposrednih vojaških intervencij omejevale širjenje komunizma na globalni ravni (Walker, 2007, str. 749; Demirkol, 2021, str. 4–6; Continetti, 2024; Nato, 2024a).

Z razpadom SZ leta 1991 se je končala hladna vojna, bipolarna ureditev mednarodnega sistema pa se je spremenila v unipolarno, v kateri so absolutni primat in položaj

¹⁰ V funkciji predsednika države od leta 1913 do 1921.

edine vojaške velesile ohranile ZDA. Internacionalistična zunanja politika ZDA je s koncem hladne vojne dosegla nove razsežnosti. Z razpadom SZ je prenehala obstajati grožnja komunizma, ki je bila glavni motiv ameriškega internacionalizma med hladno vojno. DiPrizio (2002, str. 2) trdi, da je bila večina vojaških intervencij ZDA po hladni vojni izvedenih pod pretvezo humanitarnih razlogov. ZDA so v devetdesetih letih neposredno vojaško intervenirale v prvi zalivski vojni, somalijski državljanski vojni, državljanski vojni v Bosni ter vojni na Haitiju. Navkljub odsotnosti grožnje komunizma pa se je ameriški internacionalizem po koncu hladne vojne najbolj razširil prav v okviru Nata. Od združitve Nemčije, s čimer je tudi ozemlje Vzhodne Nemčije postalo del Nata, je v dvajsetih letih v srednji in jugovzhodni Evropi prišlo do petih krogov širitve severnoatlantskega zavezništva, in sicer v letih 1999, 2004, 2009, 2017 ter 2020. Po eskalaciji rusko-ukrajinskega konflikta februarja 2022 pa sta se zavezništvu pridružili še Finska in Švedska. Pomemben mejnik za ameriški internacionalizem so bili tudi teroristični napadi, ki so se zgodili 11. septembra 2001 v ZDA. Z novim tisočletjem je po razglasitvi GWOT¹¹ ameriški internacionalizem začel temeljiti na zavezništvih in partnerstvih z državami, ki so podpirale novo varnostno paradigmo administracije G. W. Busha (mlajšega). Neposredni odraz tega sta bili vojaški intervenciji v Afganistanu leta 2001 in Iraku leta 2003). V prvem primeru so ZDA z varnostno paradigmo GWOT uspele prepričati evropske zaveznice v koalicijsko vojaško vpletanje, medtem ko je v drugem že prišlo do razkola v zavezništvu ter zadržanosti do sodelovanja v intervenciji. Zaradi neuspešnosti ameriške politike pri varnostni in politični stabilizaciji Afganistana in Iraka je od nastopa prve Obamove administracije leta 2009 ponovno zaznati trend spreminjanja doktrine ameriškega internacionalizma, ki je prešla iz pripravljenosti ZDA na neposredne vojaške intervencije na vedenje v okviru strategij posrednega nastopanja (Aaronson 2014, str. 124; Demirkol, 2021, str. 4–6; Council on Foreign Relations, 2024a; Nato, 2024b).

Internationalistično usmerjena zunanja politika ZDA predstavlja podlago ameriško-ukrajinskih bilateralnih odnosov že od vzpostavitve Ukrajine leta 1991 ter se jasno odraža tudi na vedenju ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu. Od leta 2014 ZDA s strategijo posrednega nastopanja vojaško, finančno, gospodarsko in humanitarno podpirajo Ukrajino tako v okviru bilateralnih odnosov kot tudi multilateralno – v koaliciji držav Nata in drugih zaveznic ZDA ter v sodelovanju z EU. ZDA in Ukrajina v koaliciji z nekaterimi Natovimi članicami že od leta 1997 redno izvajata skupne vojaške vaje (Congressional research service, 2021, str. 34; U.S. Department of State, 2024b). Poleg tega so Natove članice aprila 2008 na zasedanju zavezništva v Bukarešti pod ameriški diplomatski pritiski v skupni deklaraciji zagotovile članstvo Gruzije in Ukrajine v Natu. Vendar kljub temu, do ustreznih proceduralnih pridružitvenih korakov ni prišlo (Gray, 2023).

Kot odgovor na vojaško okupacijo in priključitev krimskega polotoka so ZDA s članicami Nata, EU ter drugimi zaveznicami spomladi 2014 proti RF uvedle gospodarske sankcije, ki so bile v veljavi do 24. februarja 2022 ter usmerjene proti

¹¹ *Globalna vojna proti terorizmu (Global War on Terrorism).*

735 posameznikom ali drugim entitetam (Congressional research service, 2021, str. 39–40).

Obamova druga administracija je v zadnjih dveh letih mandata (2014–2016) začela tako unilateralno kot tudi v okviru Nata krepiti vojaško prisotnost v vzhodnih članicah zavezništva (Wozniak, 2016, str. 93–94). Skladno z napovedmi so ZDA po 24. februarju 2022, skupaj s članicami Nata, EU ter drugimi zaveznicami, v okviru še večje mednarodne koalicije držav začele zaostroovati gospodarske sankcije proti RF (Funakoshi, Lawson in Dekka, 2022). Tudi oboroževanje, opremljanje in usposabljanje ukrajinskih oboroženih sil (OS) poteka tako unilateralno kot tudi v sodelovanju z Natovimi članicami, EU ter nekaterimi drugimi zaveznicami. Krepitev vojaške prisotnosti ZDA v Evropi se od februarja 2022 povečuje (Wozniak, 2016, str. 92–93; Congressional research service, 2021, str. 27–39; Funakoshi, Lawson in Dekka, 2022; Herb, Kaufman in Starr, 2022; Ward in Mcleary, 2022).

Internacionalistična zunanja politika se kaže v izjavah visokih političnih predstavnikov ZDA glede zavezanosti slednjih k podpori Ukrajine, zavezanosti Natu in delovanju ZDA v okviru mednarodnih koalicij. Biden (The White House, 2022) je že na dan sprožitve ruske ofenzive izjavil: »Poleg gospodarskih sankcij izvajamo tudi ukrepe za obrambo naših Natovih zaveznic, še posebej na vzhodu. ZDA bodo s polno močjo branile vsak centimeter ozemlja Nata in dobra novica je, da je Nato bolj združen in odločen kot kadarkoli«. Nadaljeval je, da »ni dvoma, da bodo ZDA ter vsaka izmed Natovih zaveznic spoštovale 5. člen, skladno s katerim pomeni napad na enega napad na vse« (prav tam). Austin (U.S. Department of Defense, 2023) je Zelenskemu javno povedal, da so »ZDA ponosne, da stojijo ob Ukrajini« ter da je »ameriška zavezanost k podpori Ukrajini proti ruski agresiji neomajna«. Blinken (U.S. Department of State, 2024a) je na tiskovni konferenci v Pragi izjavil, da »ni pretirano, če rečemo, da gre za ključni trenutek v čezatlantski varnosti«. Po povzetku aktualnih varnostnih okoliščin – okrepljene ruske ofenzive na vzhodu Ukrajine, hibridnih napadov RF na vzhodne članice Nata ter ruskega nespoštovanja pomorskih meja baltskih držav – je končal s trditvijo »vemo, kaj nameravajo, in skladno s potrebami se bomo odzvali, tako individualno kot kolektivno«. Poleg tega je pohvalil evropske Natove zaveznice za vojaško pomoč Ukrajini ter izpostavil Češko, Nizozemsko, Švedsko in Nemčijo, ki skladno z njegovimi besedami »prispevajo več, kot je njihov delež« (prav tam). Kar se tiče članstva Ukrajine v Natu, tudi na zadnjem zasedanju zavezništva julija 2024 v Washingtonu ni prišlo do aktivacije t. i. akcijskega načrta za članstvo (Membership Action Plan), temveč ostaja pri izjavi »prihodnost Ukrajine je v Natu«, ki je bila prvič izrečena v Bukarešti leta 2008 (Nato, 2024c).

Z izvolitvijo Donalda Trumpa leta 2016 je tradicija ameriškega internacionalizma za štiri leta postala vprašljiva ali negotova. Analitiki se strinjajo, da so bili za zunanjo politiko Trumpove administracije značilni unilateralizem, nezaupanje do ameriških zaveznic, zanemarjanje demokratičnih načel, naklonjenost avtoritarnim voditeljem, še posebej Putinu, neupoštevanje uveljavljenih diplomatskih praks ter državnih struktur, predvsem ministrstva za zunanje zadeve, ki so pristojne za

oblikovanje ameriške zunanje politike (Deyermond, 2023, str. 1597). Trumpov kriticism, ki je v zadnjih dveh letih Obamove administracije temeljil na skrajni, ostri retoriki, dobro ponazori njegova izjava na televiziji NBC marca 2014: »ZDA bi morale uvesti sankcije. In pokazati moramo nekaj moči. Putin je pojedel Obamo za kosilo. Torej, naše kosilo. In upam, da Obama, ki ne izgleda preveč dobro, ne bo naredil česa zelo neumnega, da bi pokazal svojo moškost« (Kaczynski, Massie in McDermott, 2017). Vendar kljub kriticismu Obamove administracije, ki naj bi bila, skladno s Trumpovim pogledom neučinkovita pri odgovoru na rusko aneksijo Krima ter številnim kontradiktornim izjavam samega predsednika, je uradna zunanja politika ZDA do rusko-ukrajinskega konflikta med Trumpovim mandatom praktično predstavljala nadaljevanje Obamove. Poleg Krimske deklaracije so bila uradna stališča Trumpove administracije, da je RF odgovorna za sprožitev konflikta v Donbasu, da rusko-ukrajinski konflikt predstavlja »širši vzorec« agresije RF proti drugim državam ter grožnja temeljnemu načelom mednarodnega sistema. Navkljub številnim predsednikovim političnim depešam in izjavam, ki so bile pogosto povsem v nasprotju z uradno politiko njegove administracije ter segale od nepripravljenosti na obrambo določenih članic Nata, izražanja pripravljenosti na priznanje Krima kot dela RF, pa do prekinitve vojaške pomoči Ukrajini, Trumpovega mandata ni mogoče označiti kot obdobja diskontinuitete ameriškega internacionalizma. V primerjavi z Obamovim drugim mandatom se je med Trumpovim vojaška pomoč Ukrajini še povečala (The White House, 2019; Bolton, 2020, str. 462; Deyermond, 2023, str. 1597–1605).

Brez vojaške pomoči, vključno z usposabljanjem ukrajinskih vojaških kadrov po Zahodnih standardih, v štirih letih Trumpovega predsedovanja, bi bila obrambna učinkovitost Ukrajine v ključnih prvih mesecih po ruski ofenzivi februarja 2022 vprašljiva. Z ameriškimi volitvami novembra 2024 se zaradi Trumpove nepredvidljivosti ter kontradiktornih in provokativnih izjav med volilno kampanjo ponovno poraja vprašanje, ali bodo ob njegovi izvolitvi ZDA nadaljevale internacionalistično zunanjo politiko v evroatlantskem prostoru, in če, v kolikšni meri. V tem kontekstu je bila še posebej odmevna Trumpova izjava iz februarja 2024, da se v primeru potrebe po kolektivni obrambi članice Nata, ki ne namenja dveh odstotkov BDP za obrambo, ZDA nebi odzvale (FitzGerald, 2024). Trump pa bi potencialnega agresorja celo vzpodbujal »naj naredi kar hoče« (prav tam). Izid volitev je težko predvideti, vendar bo od njih zagotovo odvisen potek ali celo razplet rusko-ukrajinskega konflikta ter prihodnost Nata.

4 POMEN JAVNEGA MENENJA IN VPLIV PROTESTANTSKE ETIKE

Po skoraj dve stoletji in pol dolgi tradiciji demokratične politične ureditve v ZDA je javno mnenje eden izmed najpomembnejših dejavnikov ameriške strateške kulture. Beneš (2017, str. 68) trdi, da si ameriška javnost želi kratkotrajnih vojn, ki vodijo do jasne zmage. Američani niso pripravljeni žrtvovati svojih vojakov v vojni brez jasnih ciljev, ki ji ni videti konca, ali v vojni pod nepošteno pretvezo (*war with crooked pretext*) (prav tam). Tovrstna naravnost javnosti pomembno

vpliva na odločitve visokih političnih predstavnikov. Predsednik in njegova stranka ter nekdanji predsedniki so pred javnostjo namreč odgovorni za izide aktualnih ter preteklih vojn, v katere so vpleti ZDA. Posledično so vojne kampanje, ki temeljijo na kompleksnih in dolgoročnih strategijah z omejenimi cilji, nesprejemljive za ameriško javnost. Poleg tega večina vojaških teoretikov izpostavlja, da je želja po hitri zmagi močno prisotna v ameriški javnosti. To pomembno vpliva na ameriške stratege, ki si prizadevajo doseči zmage v odločilnih bitkah ter na »spektakularen« način poraziti nasprotnika. Drugi pomemben dejavnik so žrtve. Večina ameriških strategov in varnostnih strokovnjakov namreč trdi, da ameriška javnost ni pripravljena sprejemati žrtve. Ameriški stratezi si prizadevajo zmanjšati žrtve med ameriški vojniki, če je treba, tudi za ceno povečanja žrtev med civilnim prebivalstvom druge države (Luttwak, 1995). Nepripravljenost na sprejemanje žrtev in posledična prizadevanja strateških odločevalcev, da bi se jim izognili, so izoblikovali posebno, abstraktno podobo vojne brez žrtev, ki je močno prisotna v ameriški družbi. Mundy (2012) to poimenuje »mit o izogibanju žrtev«. Občutljivost ameriške javnosti na smrtno žrtve je nazorno razvidna iz za Američane »tragične« bitke za Mogadiš v Somaliji, ko ameriška javnost ni prenesla 18 žrtev med ameriški vojniki, neozirajoč se na več kot 500 žrtev med Somalijci. Na ameriško javno mnenje sta v zadnjih dobrih dveh desetletjih pomembno vplivali vojni v Afganistanu in Iraku, v kateri je bilo med letoma 2001 in 2018 skupno napotenih več kot dva milijona ameriških vojakov ter sta skupno zahtevali več kot sedem tisoč žrtev med njimi (The Economist, 2018; Watson Institute, 2021). Več kot štirikrat toliko je bilo v tem času samomorov med veterani in aktivnimi pripadniki ameriških OS, kar je še posebno pomenljiv podatek (prav tam). Kljub temu je statistika ameriških žrtev neprimerljivo nizka v primerjavi z več kot 177.000 žrtvami med pripadniki policijskih in vojaških sil iz Afganistana, Pakistana, Iraka in Sirije, ki so služili v Afganistanu in Iraku, ter civilnimi žrtvami v obeh vojnah. Omenjeni vojni sta tudi zadnji neposredni vojaški intervenciji ZDA, v katerih je bila na tradicionalen način uporabljena kopenska vojska (Schoring, 2006, str. 204–227; Karol in Miguel, 2007, str. 633–648).

Protestantska etika je še eden izmed pomembnih elementov strateške kulture ZDA, ki vpliva na ameriško pojmovanje vojne. Razumevanje vojne v ZDA se je že od same vzpostavitve države razlikovalo od evropskega. ZDA niso nikoli sprejele Klausewitzeve realistične definicije vojne kot »nadaljevanja politike z drugimi sredstvi«. V ZDA vojna ne velja za legitimno sredstvo državnštva, temveč za »moralno dejanje«. Protestantska etika pa odobrava le vojno proti zlu. Vojskovanje za dosego moči ali teritorialne ekspanzije je skladno s to nelegitimno. V ameriški družbi namreč prevladuje prepričanje, da vojna vedno poteka med dobrim in zlom, zato so nasprotniki ZDA navadno interpretirani kot totalitarni ideologi, neusmiljeni diktatorji ali kruti razbojniki. Poleg tega ZDA nikoli niso bile monarhija, ki bi se vojskovala zaradi interesov absolutističnega monarha, temveč demokracija, ki mora pravičnost vojne utemeljiti pred javnostjo (Moots, 2010, str. 78–106; Beneš, 2017, str. 67–68).

Rusko-ukrajinski konflikt se je po dobrih dveh letih od eskalacije razvil v pozicijsko vojno izčrpavanja z minimalnimi preboji – v smislu zasedenega ozemlja, ki zahtevajo veliko žrtev med vojaki na obeh straneh. V tej vojni izčrpavanja se Ukrajina, ki je popolnoma odvisna od vojaške pomoči Zahoda, še posebej ZDA, spopada z RF – veliko silo, z neprimerljivo večjim vojaškim potencialom. Poleg tega rusko-ukrajinskemu konfliktu ni videti konca, saj so si pogajalska stališča vpletenih strani tako različna, da do resnih pogajanj sploh ne pride (Britannica, 2024). Predpostavki, da si ameriška javnost želi kratkotrajnih vojn, ki vodijo do jasne zmage ter ne odobrava vojnih kampanj, ki temeljijo na dolgoročnih strategijah, se odražata na javni podpori ameriški pomoči Ukrajini. Maja 2024 je 31 odstotkov Američanov menilo, da ZDA zagotavljajo preveč pomoči Ukrajini, 25 odstotkov, da je količina te ravno primerna ter 24 odstotkov, da je ta premajhna (Pew Research Centre, 2024). V dveh letih se je javna podpora vojaški, finančni, gospodarski in humanitarni pomoči Ukrajini skoraj razpolovila, saj je marca 2022 kar 42 odstotkov Američanov menilo, da ji ZDA namenjajo premalo, delež tistih, ki menijo, da ZDA Ukrajini namenjajo preveč, pa se je s 7 (marca 2022) dvignil na 31 odstotkov (prav tam). Rusko-ukrajinski konflikt pa je tudi pomembna tema predsedniške kampanje v ZDA. V odnosu do njega je demokratska kandidatka Kamala Harris zavzela stališče, ki predstavlja nadaljevanje Bidenove internacionalistične zunanje politike. Ta temelji na podpori multilateralnemu sodelovanju ter zavezanosti Natu in pomoči Ukrajini – »dokler bo to potrebno« (Council on Foreign Relations, 2024b). Republikanski kandidat Trump po drugi strani napoveduje prekinitev ameriške pomoči Ukrajini in obljublja »hitro končanje vojne« (Council on Foreign Relations, 2024c). Poleg tega je kritičen do Nata in napoveduje zmanjšanje vloge ZDA v zavezništvu ali celo njihov izstop (prav tam).

Dejstvo, da ZDA niso neposredna udeleženka v rusko-ukrajinskem konfliktu, temveč v njem nastopajo s strategijo posrednega nastopanja, gre pripisati predvsem nepripravljenosti ameriške javnosti na sprejemanje smrtnih žrtev. Odločujočega pomena je tukaj tudi zavedanje javnosti in političnih elit, da je RF jedrska sila z največjimi zalogami jedrskih konic na svetu. Tako je predsednik Biden že decembra 2021 napovedal, da ZDA ob ruskem napadu na Ukrajino ne nameravajo neposredno vojaško posredovati proti RF, saj bi to »vodilo v svetovno vojno« (BBC News, 2022). Neposredni spopad med ZDA in RF bi namreč ob verjetni eskalaciji prejel ali slej privedel tudi do jedrskega obračuna, ki bi se, skladno s predpostavko strateških študij, končal z vzajemno zagotovljenim uničenjem in nešteto žrtvami. Omenjeno uradno stališče Bidenove administracije pa gre razumeti tudi v kontekstu odgovornosti institucije predsednika države ter vladajoče demokratske stranke do ameriške javnosti za aktualno vojno. Zavedanje o nevarnosti neposredne vojaške konfrontacije ter posledične potencialne jedrske eskalacije odražajo tudi številni telefonski pogovori med obrambnimi ministri ZDA in RF po februarju 2022, ki so namenjeni zmanjševanju možnosti eskalacije konflikta. Do zadnjega telefonskega pogovora med Austinom in aktualnim ruskim obrambnim ministrom Belousovom je prišlo julija 2024, potem ko so ZDA napovedale namestitev balističnih raket dolgega dosega v Nemčiji, RF pa je izpostavila nevarnost »vrnitve v obdobje konfrontacije iz

hladne vojne» (RFE/RL, 2024). Poleg tega Bidenova administracija do 25. septembra 2024 Ukrajini ni odobrila uporabe raket dolgega dosega za napade na cilje, ki so geografsko locirani globlje na ozemlju RF (The Economist, 2024).

Vpliv protestantske etike je razviden predvsem v načinu, kako aktualne vladajoče politične elite ZDA predstavljajo RF in predsednika Putina pred ameriško javnostjo ter tako utemeljujejo vedenje ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu. Putin je v govorih visokih političnih predstavnikov ZDA venomer označen za avtokrata, diktatorja ali tirana, RF pa za avtokratsko državo, ki krši človekove pravice, napada civilne tarče, novači morilske plačance in brutalno pobija nedolžne ukrajinske civiliste, vključno z otroki¹². Po izjavah ruskih predstavnikov naj bi Biden predsednika Putina označil celo za »morilskega norca« (Osborn, 2024). Medtem ko je Blinken (U.S. Embassy and Consulates in Russia, 2023) v Helsinkih ob spominu na sovjetsko-finsko vojno (1939-1940) Putina primerjal s Stalinom, ki v Zahodnem svetu velja za eno najokrutnejših političnih figur 20. stoletja. Skladno z ameriško interpretacijo, se ZDA s podpiranjem Ukrajine torej borijo proti »zlu«, ki ga predstavlja Putin in RF.

5 TEHNOLOŠKI FETIŠIZEM

Gray (1981, str. 22) trdi, da so se ZDA v vojnah vedno zanašale na materialno superiornost. Prepričanje, da bo materialno in tehnološko naprednejša stran neizogibno zmagala, močno vpliva na vojaško razmišljanje v ZDA (prav tam). Dela številnih prepoznavnih raziskovalcev strateške kulture ZDA, kot so Gray (1989; 1994), Farrell (2005), Harris (2014) in Echevarria (2014), utemeljujejo obstoj t. i. tehnološkega fetišizma, katerega korenine segajo v sredino 19. stoletja. Tehnološki fetišizem ali fanatizem, ki predstavlja aplikacijo dosežkov tehnološke revolucije v ZDA na strateško razmišljanje in ameriški pristop k vojskovanju nasploh, je skozi slabi dve stoletji sooblikoval izrazito samozavestno držo ZDA v mednarodni skupnosti, ki smo ji priča od 2. svetovne vojne naprej. Samopodoba ZDA kot največje globalne vojaške sile je namreč posledica predvsem tehnološko naprednih OS ZDA, katerih bojna moč že več kot osemdeset let temelji na naprednih vojaških tehnologijah. Harris (2014, str. 294) trdi, da je do tehnološkega fetišizma privedla vera v superiornost ameriških družbenopolitičnih in gospodarskih idealov. Medtem ko Gray (1994) vidi »fascinacijo ZDA nad tehnologijo« kot posledico zgodovinske izkušnje širjenja meja države proti zahodu. A. Toffler in H. Toffler (1993, str. 33) trdita, da se načini, kako ljudje opravljajo delo, odražajo na tem, kako se vojskujejo. Kot posledica geografskih značilnosti ozemlja ZDA, ki je prostrano in pogosto za človeka negostoljubno, ter pomanjkanja delovne sile pri osvajanju tega ozemlja, so ZDA začele nadomeščati fizične zmogljivosti ljudi z mehanizacijo. Sledil je razvoj tehnološke kulture – »multiplikatorja sile«, ki je omogočil gospodarski in politični vzpon ZDA. Kot prevladujoča značilnost ameriške družbe je tehnologija postala eden izmed temeljnih elementov ameriške javne kulture in posledično tudi strateške

¹² The White House (2022); The White House (2023); U.S. Department of Defense (2023a); U.S. Department of Defense (2023b); U.S. Department of State (2024a); U.S. Embassy and Consulates in Russia (2023).

kulture ZDA. K temu je bistveno pripomogel izobraževalni sistem, ki je prek širitve znanja o tehnologiji in njenih dosežkih sooblikoval poglede posameznikov – državljanov (Gray, 1989, str. 31–48; Gray, 1994, str. 49–69; Farrell, 2005; Echevarria, 2014; Harris, 2014, str. 295–296).

Skladno s konceptom tehnološkega fetišizma je pristop ZDA k strategiji in vojskovanju odraz načel inženirstva, tehnološke inovativnosti ter vere v znanost in tehnologijo. Ta načela, ki so omogočila preživetje in ekspanzijo ZDA v njenem najranljivejšem obdobju, močno zaznamujejo politične elite in organizacijske kulture posameznih zvrsti OS. ZDA je mogoče označiti kot »civilizacijo, ki temelji na znanosti ter njenih dosežkih«. Na dosežkih tehnološke znanosti pa ne temelji le ameriška družba, temveč tudi strateško razmišljanje in pristop k vojskovanju, še posebej nagnjenost apliciranja tehnoloških rešitev za strateške probleme (Harris, 2014, str. 295–296). Harris (prav tam, str. 296) trdi, da je zgodovina ZDA od države zahtevala pristop k mednarodnim konfliktom, pri katerem tehnologija nadomesti strategijo, kot jo pojmuje Clausewitz, ter predstavlja povezavo med političnimi cilji in vojaškimi sredstvi.

Dosedanja učinkovitost ukrajinskih OS v rusko-ukrajinskem konfliktu je v grobem posledica treh dejavnikov – usposobljenosti vojaškega kadra, uporabe sodobnih naprednih orožji, opreme in drugih tehnologij ter visoke bojne morale (predvsem v prvem dobrem letu po februarju 2022). Z izjemo zadnjega sta preostala dva neposredno povezana z ZDA, kar odraža vpliv tehnološkega fetišizma, ki je značilen za ameriško strateško kulturo. Brez vojaške pomoči ZDA, vključno z usposabljanjem ukrajinskih OS po Zahodnih vojaških normativih ter z ameriško obveščevalno, informacijsko in kibernetško podporo, dosednji uspehi ukrajinskih OS v bojih z ruskimi, ne bi bili mogoči. Med te uspehe sodijo zaustavitev začetnega prodora OS RF (spomladi 2022) iz štirih smeri – severa (ozemlja Belorusije), vzhoda, jugovzhoda in Krimskega polotoka, ponovno zavzetje Harkova ter ozemlja na vzhodu Ukrajine (poleti, jeseni 2022), povzročitev umika ruskih sil na vzhodni breg reke Dneper (poleti, jeseni 2022) in vpad v rusko regijo Kursk¹³. Poleg tega ZDA s finančno, gospodarsko, humanitarno in drugimi oblikami pomoči omogočajo preživetje nacionalnovarnostnega sistema Ukrajine ter države kot celote. ZDA so med februarjem 2022 in aprilom 2024 Ukrajini, v različnih oblikah, kamor je všteta tudi vojaška pomoč, skupno namenile 175 milijard dolarjev pomoči (Masters in Merrow, 2024), od tega 107 milijard neposredno ukrajinski vladi (prav tam). Kljub temu pa ameriška pomoč Ukrajini ni stvar zadnjih nekaj let. Slednja je namreč že od razpada SZ največja prejemnica ameriške vojaške pomoči v Evropi. Ta je v prvem desetletju novega tisočletja povprečno znašala slabih 200 milijonov dolarjev na leto, med letoma 2010 in 2014 pa 105 milijonov na leto (Congressional research service, 2021, str. 32–33). Po izbruhu oboroženega konflikta v Ukrajini se je vojaška pomoč tej državi povečala. ZDA so med letoma 2014 in 2021 skupno namenile več kot 2,5 milijarde dolarjev vojaške pomoči Ukrajini (prav tam, str. 33). Med Obamovo

¹³ Ukrajinske OS so avgusta 2024 zasedle manjši del ozemlja regije Kursk, ki je del ozemlja RF.

administracijo so ZDA državo oskrbovale z nesmrtonosno vojaško opremo, tako Trumpova kot Bidnova administracija pa sta Ukrajini poleg »nesmrtonosnih sredstev« dobavljali tudi oborožitvene sisteme (prav tam, str. 33–34). Poleg tega ZDA od leta 2014 usposablajo pripadnike ukrajinskih OS skladno s standardi, ki jih določa Zahodna vojaška doktrina (Lopez, 2023; Skove, 2024).

Po eskalaciji rusko-ukrajinskega konflikta februarja 2022 se je ameriška vojaška pomoč Ukrajini drastično povečala. ZDA so Ukrajini med februarjem 2022 in septembrom 2024 namenile 55,7 milijarde dolarjev vojaške pomoči. Ta obsega širok spekter oborožitvenih sistemov in opreme, kot so pehotna oborožitev in oprema, havbice in artilerijski sistemi, tanki, oklepni transporterji (OT) in bojna vozila pehote (BVP), sistemi protizračne obrambe (SPO), rakete zrak-zemlja, helikopterji, bojna brezpilotna letala, izvidniška brezpilotna letala, sistemi namenjeni obalni obrambi, ter radarji in druge informacijsko-komunikacijske naprave. Med najštevilčnejše oborožitvene sisteme, ki so jih ZDA v dobrih dveh letih dobavile Ukrajini sodi: 10.000 pehotnih protioklepni sistemov Javelin, 90.000 drugih pehotnih protioklepni sistemov, 2000 SPO Stinger, 9000 protioklepni raket TOW, 200 havbic kalibra 155 mm, 72 havbic kalibra 105 mm, 39 raketni sistemov HIMARS, 200 BVP Bradley, 31 tankov Abrams, 45 tankov T-72B (dobavljenih prek Češke), 189 OT Stryker, 300 OT M113, 300 oklepni sanitetni vozil, 3000 Humvijev, 2 SPO Patriot, 12 SPO NASAM, 6000 raket zrak-zemlja Zuni, 20.000 letalskih raket Hydra-70, 20 večnamenskih transportnih helikopterjev Mi-17 ter 600 bojnih brezpilotnih letal ALTIUS. Ameriška vojaška pomoč Ukrajini vključuje tudi obsežne količine različnih tipov streliva ter izvidniško, informacijsko-komunikacijsko, obveščevalno in drugo podporno opremo. Poleg tega so OS ZDA v dobrem letu po ruski vsesplošni invaziji na Ukrajino februarja 2022 usposobile več kot 7000 pripadnikov ukrajinskih OS (Lopez, 2023; Department of State, 2024b; Masters in Merrow, 2024).

Sklep Ideja o ameriški izvzetosti (izjemnosti) ter liberalna filozofska tradicija se odražata na ameriški zaznavi rusko-ukrajinskega konflikta – kot spopada med Ukrajino, ki si kot suverena demokratična država prizadeva za evroatlantsko integracijo ter avtokratično RF, ki tega ne dopusti. Poleg tega ZDA skozi prizmo omenjenih elementov njihove strateške kulture obravnavajo konflikt v geopolitičnem kontekstu – kot spopad med liberalno-demokratično ureditvijo mednarodnega sistema ter avtokratsko, ki jo predstavlja RF ter prehoda Ukrajine iz ruske v Zahodno (liberalno-demokratično) vplivno sfero. Končno, ZDA zaznavajo njihovo vedenje v rusko-ukrajinskem konfliktu v kontekstu širjenja ameriškega vpliva v svetu ter povečevanja njihove varnosti. Vedenje ZDA v obravnavanem konfliktu, navkljub številnim kontradiktornim izjavam nekdanjega predsednika Trumpa temelji na internacionalizmu - delovanju v koaliciji zavezniških držav (vključno z članicami Nata) ter preko strategije posrednega nastopanja. Vedenje ZDA v zadnjih dobrih dveh letih ter sam potek konflikta, ki mu ni videti konca vplivata na ameriško javno mnenje. To v obdobju pred predsedniškimi volitvami postaja vse manj naklonjeno ameriški vojaški pomoči Ukrajini. Hkrati predstavlja Rusko-ukrajinski konflikt tudi eno izmed pomembnih agend ameriške predsedniške kampanje. Protestantska

etika se odraža na načinu, kako ameriške politične elite obravnavajo RF in njenega predsednika Putina. Medtem ko se tehnološki fetišizem odraža na vedenju ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu od leta 2014 ter še posebej izrazito po februarju 2022, saj ameriška strategija posrednega nastopanja temelji na dobavi tehnološko napredne oborožitve in druge opreme Ukrajini ter usposabljanju ukrajinskih OS za učinkovito delovanje s slednjo. Na podlagi navedenega lahko potrdim, da se tradicionalni elementi ameriške strateške kulture odražajo na vedenju ZDA v rusko-ukrajinskem konfliktu, kar potrjuje potrjujejo vzorec kontinuitete znotraj ameriške strateške kulture. Strateška kultura kot koncept torej učinkovito pojasni vedenje ZDA v konfliktu.

Literatura

1. Anthony, C. G., 2008. *American Democratic Interventionism: Romancing the Iconic Woodrow Wilson*. *International Studies Perspectives*, 9(3), str. 239–253.
2. Aaronson, M., 2014. *Interventionism in US foreign policy from Bush to Obama*. V: Bentley, M. in Holland, J. (ur.), *Obama's Foreign Policy: Ending the War on Terror* (str. 124–138). Routledge.
3. Bailyn, B., 1992. *The Ideological Origins of the American Revolution*. Belknap Press.
4. BBC News, 2022. *Ukraine tensions: Joe Biden says US citizens should leave Ukraine now*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60342814> 10. avgust 2024.
5. Beneš, J., 2017. *U.S. strategic culture and the genesis of counterinsurgency doctrine*. *Studia territorialia*, 17 (1), str. 61–79.
6. Bloomfield, A., 2012. *Time to Move On: Reconceptualizing the Strategic Culture Debate*. *Contemporary Security Policy*, 33 (3), str. 437–461.
7. Bolton, J., 2020. *The room where it happened: a White House memoir*. New York: Simon & Schuster.
8. Britannica, 2024. *Russia-Ukraine War*. <https://www.britannica.com/event/2022-Russian-invasion-of-Ukraine>, 19. avgust 2024.
9. Brown, M., Linn-Jones, S., in Miller, S., 1996. *Debating the Democratic Peace*. MIT Press.
10. Congressional research service, 2021. *Ukraine: Background, conflict with Russia, and U.S. policy*.
11. Continetti, M., 2024. *Internationalism and the American Right*. Ronald Reagan Presidential Foundation and Institute. https://www.reaganfoundation.org/reagan-institute/publications/internationalism-and-the-american-right/?srsltid=AfmBOor2mBM5h9d-CJjSR02oA3_VPrV2TL5Xz7-8jKOj8NN_RyVgBPxOf, 22. oktober 2024.
12. Council on Foreign Relations, 2024a. *Defense and Nato*. https://www.cfr.org/election2024/candidate-tracker/defense-and-nato?utm_medium=display&utm_source=google&utm_campaign=e2024-insidetheissues-defense&gbraid=0AAAAAD-i-dA22Jho6eMgTG9liSuZYbjUmM&gclid=EAlaIQobChMIqP6axcLOiAMVPKHoCR-332ze6EAAYASAAEgK2q_D_BwE, 29. oktober 2024.
13. Council on Foreign Relations, 2024b. *Foreign Policy Priorities: Kamala Harris's Positions*. <https://www.cfr.org/election2024/candidate-tracker/kamala-harris#defense-and-nato>, 26. oktober 2024.
14. Council on Foreign Relations, 2024c. *Foreign Policy Priorities: Donald Trump's Positions*. <https://www.cfr.org/election2024/candidate-tracker/donald-trump#defense-and-nato>, 26. oktober 2024.

15. Demirkol, A., 2021. *Understanding American Strategic Culture and Foreign Policy through Robert Kagan: A Review*. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi*, 1 (1), str. 1–17.
16. Desch, M. C., 1998. *Culture Clash: Assessing the Importance of Ideas in Security Studies*. *International Security*, 23 (1), str. 141–170.
17. Deyermund, R., 2023. *The Trump presidency, Russia and Ukraine: explaining incoherence*. *International Affairs*, 99 (4), str. 1595–1614.
18. DiPrizio, R. C., 2002. *Armed Humanitarians: U.S. Interventions from Northern Iraq to Kosovo*. JHU Press.
19. Dueck, C., 2006. *Reluctant Crusaders*. Princeton University press.
20. Echevarria, A. J., 2014. *Reconsidering the American Way of War: U.S. Military Practice from the Revolution to Afghanistan*. Georgetown University Press.
21. Farrell, T., 2005. *Strategic culture and American empire*. *SAIS review*, 25 (2), str. 3–18.
22. FitzGerald, J., 2024. *Trump says he would 'encourage' Russia to attack Nato allies who do not pay their bills*. BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68266447>.
23. Fukuyama, F., 1992. *The End of History and the Last Man*. Free Press.
24. Funakoshi, M., Lawson, H., Deka, K., 2022. *Tracking sanctions against Russia*. Reuters. <https://graphics.reuters.com/UKRAINE-CRISIS/SANCTIONS/byvrjenzmve/>, 16. avgust 2024.
25. Glenn, J., 2009. *Realism versus strategic culture: competition and collaboration?* *International studies review*, 11 (1), str. 523–551.
26. Gray, A., 2023. *Bucharest declaration: NATO's Ukraine debate still haunted by 2008 summit*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/europe/natos-ukraine-debate-still-haunted-by-bucharest-pledge-2023-07-10/>, 6. oktober 2024.
27. Gray, C. S., 1981. *National Style in Strategy: The American Example*. *International Security*, 6 (2), str. 21–47.
28. Gray, C. S., 1989. *U.S. Strategic Culture: Implications for Defence Technology*. V: Clark, A. A., in Lilley, J. F. (ur.), *Defense Technology*. Praeger Publishers.
29. Gray, C. S., 1994. *Strategy in the Nuclear Age: The United States, 1945–1991*. V: Murray, W., MacGregor, K., in Bernstein, A. (ur.), *The Making of Strategy*. Cambridge University Press.
30. Gray, C. S., 2003. *In Praise of Strategy*. *Review of International Studies*, 29 (2), str. 285–295.
31. Harris, B. F., 2014. *United States Strategic Culture and Asia-Pacific Security*. *Contemporary Security Policy*, 35 (2), str. 290–309.
32. Herb, J., Kaufman, E., in Starr B., 2022. *US readies for long-term European security ramp-up after Russia's invasion*. CNN Politicsl. <https://edition.cnn.com/2022/04/08/politics/us-bases-europe-nato-russia-ukraine/index.html>, 16. avgust 2024.
33. Hunt, M., 1987. *Ideology and U.S. Foreign Policy*. Yale University Press.
34. Johnson, J. L., Kartchner, K. M., in Larsen, J. A., 2009. *Strategic culture and weapons of mass destruction: culturally based insights into comparative national security policymaking*. Palgrave Macmillan.
35. Johnston, A. I., 1995a. *Cultural Realism: Strategic Culture and Grand Strategy in Ming China*. Princeton University Press.
36. Johnston, A. I., 1995b. *Thinking about Strategic Culture*. *International Security*, 19 (1), str. 32–64.
37. Kagan, R., 2004. *Of Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*. Vintage Books.
38. Kaczynski, A., Massie, C., in McDermott, N., 2017. *80 times Trump talk about Putin*. CNN. <https://edition.cnn.com/interactive/2017/03/politics/trump-putin-russia-timeline/>, 6. oktober 2024.

39. Karol, D., in Miguel, E., 2007. *The Electoral Cost of War: Iraq Casualties and the 2004 U.S. Presidential Election*, *The Journal of Politics*, 69(3), str. 633–648.
40. Kristiol, W., 2013. *Is Exceptionalism a Myth? Has it Always Been?* V: Dunn, C. W., (ur.) *American Exceptionalism: The Origins, History and Future of the Nation's Greatest Strength*. Rowman and Littlefield.
41. Lopez, T., 2022. *U.S. Plans Combined Arms Training for Ukrainian Soldiers*. U.S. Department of Defense News. <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3248075/>, 2. oktober 2024.
42. Luttwak, E. N., 1995. *Towards Post-Heroic Warfare*, *Foreign Affairs*, 74(3), str. 109–122. <https://www.foreignaffairs.com/articles/chechnya/1995-05-01/toward-post-heroic-warfare>, 8. oktober 2024.
43. Madsen, D. L., 1998. *American Exceptionalism*. University of Mississippi.
44. Merriam-Webster, 2024. *Internationalism*. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/internationalism>, 26. oktober 2024.
45. Masters, J., in W. Mellow, 2024. *How Much U.S. Aid IS Going to Ukraine?* Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/article/how-much-us-aid-going-ukraine>, 26. oktober 2024.
46. McCrisken, T. B., 2003. *American Exceptionalism and the Legacy of Vietnam: US Foreign Policy since 1974*. Palgrave Macmillan.
47. McDougall, W., 1997. *Promised Land, Crusader State: The American Encounter With the World Since 1776*. Houghton Mifflin Company.
48. Monten, J., 2005. *The Roots of the Bush Doctrine: Power, Nationalism, and Democracy Promotion in U.S. Strategy*. *International Security*, 29(4), str. 112–156.
49. Moots, G. A., 2010. *The Protestant Roots of American Civil Religion*. *Humanitas* 23 (1), str. 78–107.
50. Mundy, T. S., 2012. *Dispelling the Myth*. Creative Media Partners.
51. Nato, 2024a. *The United States and Nato*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_162350.htm, 16. oktober 2024.
52. Nato, 2024b. *Member countries*. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>, 16. december 2024.
53. Nato, 2024c. *Relations with Ukraine*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm, 26. november 2024.
54. Osborn, 2024. *In Russia, Biden's verbal slip over Putin's name draws mockery and unease*. Reuters. <https://www.reuters.com/world/russia-bidens-verbal-slip-over-putins-name-elicits-mockery-unease-2024-07-12/>, 26. oktober 2024.
55. Pew Research Center, 2024. *Views of Ukraine and U.S. involvement with the Russia-Ukraine war*. <https://www.pewresearch.org/global/2024/05/08/views-of-ukraine-and-u-s-involvement-with-the-russia-ukraine-war/>, 26. oktober 2024.
56. Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), 2024. *Russian, U.S. Defense Chiefs Discussed Lowering Escalation In Call, Moscow Says*. <https://www.rferl.org/a/russia-austin-bellousov-cruise-missiles-germany/33034278.html>, 6. oktober 2024.
57. Restad, H. E., 2015. *American Exceptionalism: An Idea that Made a Nation and Remade the World*. Routledge.
58. Schörning, N., 2006. *The Vision of War without Casualties: On the Use of Casualty Aversion in Armament Advertisements*, *Journal of Conflict Resolution*, 50 (2), str. 204–27.
59. Shafer, B. E., 1991. *Is America Different?: A New Look at American Exceptionalism*. Clarendon Press.
60. Skove, S., 2024. *How US special operators are training Ukrainians – and what they're learning in return*. Defense One. <https://www.defenseone.com/threats/2024/04/how-us-special-operators-are-training-ukrainians-and-what-theyre-learning-return/396187/>, 15. september 2024.

61. *The Economist*, 2018. Two million Americans have served in Iraq and Afghanistan. <https://www.economist.com/books-and-arts/2018/08/18/two-million-americans-have-served-in-iraq-and-afghanistan>, 15. september 2024.
62. *The Economist*, 2024. Let Ukraine hit military targets in Russia with American missiles, 19. september: <https://www.economist.com/leaders/2024/09/19/let-ukraine-hit-military-targets-in-russia-with-american-missiles>, 26. oktober 2024.
63. *The White House*, 2019. Remarks by Vice President Pence at NATO Engages: The Alliance at 70. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-vice-president-pence-nato-engages-alliance-70/>, 8. oktober 2024.
64. *The White House*, 2022. Remarks by President Biden on Russia's Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/02/24/remarks-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>, 6. avgust 2024.
65. *The White House*, 2023. Remarks by President Biden Ahead of the One-Year Anniversary of Russia's Brutal and Unprovoked Invasion of Ukraine. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-ahead-of-the-one-year-anniversary-of-russias-brutal-and-unprovoked-invasion-of-ukraine/>, 12. julij 2024.
66. Toffler, A. in Toffler, H., 1993. *War and Anti-War: Survival at the Dawn of the 21st Century*. Little, Brown.
67. U.S. Embassy and Coonsulates in Russia, 2023. Speech by Secretary Blinken: "Russia's Strategic Failure and Ukraine's Secure Future. <https://ru.usembassy.gov/secretary-blinken-russias-strategic-failure-and-ukraines-secure-future/>, 26. oktober 2024.
68. U.S. Department of Defense, 2023a. Remarks by Secretary of Defense Lloyd J. Austin at the Ukraine Defense Industrial Base Conference. <https://www.defense.gov/News/Speeches/Speech/Article/3609023/remarks-by-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-at-the-ukraine-defense-indus/>, 26. oktober 2024.
69. U.S. Department of Defense, 2023b. Remarks by Secretary of Defense Lloyd J. Austin III Introducing President Zelenskyy of Ukraine. <https://www.defense.gov/News/Speeches/Speech/Article/3613532/remarks-by-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-introducing-president-zelens/>, 6. oktober 2024.
70. U.S. Department of State, 2018. Crimea Declaration. <https://2017-2021.state.gov/crimea-declaration/index.html>, 26. oktober 2024.
71. U.S. Department of State, 2024a. Secretary Anthony J. Blinken At a Solo Press Availability. <https://www.state.gov/secretary-antony-j-blinken-at-a-solo-press-availability-3/>, 26. oktober 2024.
72. U.S. Department of State, 2024b. U.S. Security Cooperation with Ukraine. <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-ukraine/#:~:text=To%20date%2C%20we%20have%20provided,invasion%20of%20Ukraine%20in%202014>, 26. oktober 2024.
73. Walker, S. G., 2007. Theodore Roosevelt and Woodrow Wilson as Cultural Icons of U.S. Foreign Policy. *Political Psychology*, 28(6), str. 747–773.
74. White, D. W., 1989. History of American Internationalism: The Formulation from the Past after WW II. *Pacific Historical Review*, 58 (2), str. 145–172.
75. Ward, A., in Mcleary, P., 2022. U.S. training Ukrainian troops in Poland, Biden seems to reveal. *Politico*. <https://www.politico.com/news/2022/03/28/u-s-training-ukrainian-troops-poland-biden-00021123>, 12. avgust 2024.
76. Watson Institute, 2024. International and Public Affairs. Costs of war. <https://watson.brown.edu/costsofwar/costs/human/military/killed>, 26. november 2024.
77. Wozniak, M., 2016. The Ukraine crisis and shift in US foreign policy, *Interdisciplinary political and cultural journal*, 18 (2), str. 87–102.

e-mail: mark90.kogoj@gmail.com

Dr. Mark Kogoj je doktoriral iz obramboslovja na temo Sodobne strateške kulture ZDA, Ruske Federacije in Ljudske republike Kitajske. Kot strokovnjak iz področja varnosti, obrambe in mednarodnih odnosov se sredotoča na proučevanje strateških kultur velikih vojaških sil in evropskih držav, strateško vedenje velikih sil v mednarodni skupnosti, vedenje držav v oboroženih konfliktih ter aktualna varnostna vprašanja kot so rusko-ukrajinski konflikt, vojne na Bližnjem vzhodu ter varnostne posledice podnebnih sprememb.

Mark Kogoj, PhD, je doktoriral iz obramboslovja na temo Sodobne strateške kulture ZDA, Ruske Federacije in Ljudske republike Kitajske. Kot strokovnjak iz področja varnosti, obrambe in mednarodnih odnosov se sredotoča na proučevanje strateških kultur velikih vojaških sil in evropskih držav, strateško vedenje velikih sil v mednarodni skupnosti, vedenje držav v oboroženih konfliktih ter aktualna varnostna vprašanja kot so rusko-ukrajinski konflikt, vojne na Bližnjem vzhodu ter varnostne posledice podnebnih sprememb.

e-mail: mark90.kogoj@gmail.com

* Prispevki, objavljeni v Sodobnih vojaških izzivih, niso uradno stališče Slovenske vojske niti organov, iz katerih so avtorji prispevkov.

* Articles published in the Contemporary Military Challenges do not reflect the official viewpoint of the Slovenian Armed Forces nor the bodies in which the authors of articles are employed.